

NISAM ŽELEO DA SE IKO OSETI UGODNO

Fred Topel: [...] Čini se da svaka epizoda serije uvodi novi element. Da li Vam je ta struktura bila jasna ili Vam je bilo teško da odlučite da će se prva epizoda fokusirati na eksploziju, da će druga uvesti naučnike u priču, treća provesti više vremena u bolnici, a četvrta sa vojnicima?

Krejg Mazin: Da, sve to je bilo delimično namerno jer sam želeo da nastavim da prikazujem ljudima drugačije aspekte i strane ovog veoma komplikovanog događaja, i nikada nisam želeo da se iko oseti ugodno. Ova serija se nikako ne približava onome što se naziva sapunica. Ona se zaista bavi veoma širokim i veoma različitim pogledima na ovaj događaj koji je, na momente, užasavajući, ali takođe i inspirativan.

F. Topel: Da li su Valerij Legasov i Boris Ščerbina predstavljeni kao donekle neobičan par?

K. Mazin: I da i ne. Ja mislim da obojicu muči isti problem, ali na različite načine, i mislim da je to prilično tačno i za sve što se odvijalo na terenu tokom događaja u Černobilju. Imali ste ljudi koji su bili pravi vernici. Oni su bili tako nevini i odrasli su unutar sovjetskog sistema moći. Valerij Legasov je bio posvećeni komunist. Neki bi rekli da je bio i fanatik. A Boris Ščerbina je bio dugogodišnji partijski aparatchik. On je bio birokrata, a obojica su bili deo sovjetskog sistema. Prolazeći kroz proces černobiljske katastrofe, naterani su da se suoče sa tim kako je taj sistem propao i razmisle koje će biti njihovo mesto u njemu. Postoje različite vrste ljudi koji su imali različite vrste poslova, ali su ipak naterani da pronađu neku vrstu zajedničkog jezika [...] a zajednički jezik bio je sam Černobilj. To je samo onemogućilo svaku racionalnu osobu, onemogućilo joj da naprsto nastavi život u stanju ideološkog poricanja. [...] Naša kultura reflektuje ono što je istinito. Ali ne reflektuje to uvek pouzdano. Ona može da iskrivi stvari. U ovom slučaju, pokušao sam da dovedem junake do stadijuma koji mogu da prepoznam, naročito kada Boris Ščerbina shvati tokom druge epizode da će umreti, i tada se sve menja. Razmišljam o njegovim hvalisanjima, jer je pravi Ščerbina bio ozloglašen galamđija koji je probao da popravi stvari tako što je vikao dok se one ne ostvare. Nešto tako veliko kao Černobilj i razorno kao Černobilj oduzme vam tu sposobnost. Uzme vam oružje. On je bio naviknut na određenu vrstu moći koju mu je Černobilj oteo. Černobilj mu je oteo i sam život. I mislim da nakon toga shvata da je on ovde zarad višeg cilja. Dakle, ono što ih toliko spaja nije prijateljstvo već to što ta dva čoveka prihvataju određenu vrstu egzistencijalne svrhe koja je njihova zajednička svrha. Putem toga, oni mogu da vide ljudskost onog drugog.

F. Topel: Da li Černobilj ilustruje univerzalnu istinu da niko nikada ne želi da sluša osobu koja zna šta se zaista dešava?

K. Mazin: Da. I možemo videti da se sada sve više mučimo sa globalnim ratom protiv istine. A ono što smo nekada smatrali domenom Sovjeta – neku vrstu slavljenja laži i medija u službi propagande – sada shvatamo da je unutar nas samih, i ovde na Zapadu. To vidimo sada u Velikoj Britaniji i svi se borimo sa time. Iznenadjuje me to neobično odbijanje stručnjaka. Kada nam kažu da je „elita“ najgora reč u politici, pitam se koga drugog treba da podržavamo ako ne najkvalifikovanije i najpametnije i najupućenije ljude? Danas živimo u čudnom svetu u kojem se naučnicima često ruga i u kojem se istina neprekidno dovodi u pitanje, a mi trpimo zbog toga. A jedna stvar koju černobiljska katastrofa ističe, i to je zapravo i poenta svega, jeste da istinu nije briga. Nije joj bitno da li ignorisemo stručnjake. Nije joj bitno da li unižavamo ceo koncept stručnosti. Klimatske promene će nastaviti da se dešavaju i, slično tome, u četvrtom reaktoru nesreće nastavljaju da se dešavaju bez obzira da li mi to želimo ili ne.

F. Topel: *Primetio sam 2004. godine da su republikanski kandidati nazivali Džona Kerija elitistom i govorili da je loše znati različite stvari.*

K. Mazin: [...] Kada pogledam po Los Andelesu i vidim zastrašujuće niske postotke vakcinisanih ljudi u bogatim, naprednim četvrtima, iznenađen sam i užasnut. Taj problem je svuda. [...] Lekcija Černobilja jeste da laganje i ignorisanje činjenica imaju pogubne efekte, a da mi to možemo raditi i nastaviti s tim. Možemo nastaviti da biramo rijaliti zvezde na visoke funkcije i možemo verovati u šta god želimo i čitati stvari na Fejsbuku i odlučivati da su istinite, ali tako gomilamo dug istini, a taj dug će doći na naplatu, na ovaj ili onaj način.

F. Topel: [...] Mislim da smo videli zabeležene primere toga u istoriji, znatno pre Černobilja. Ideja je da bi trebalo učiti iz prošlosti. Da li je neizbežno da jednostavno nastavimo da ponavljamo ovaj ciklus? Možemo li da dođemo do momenta kada slavimo istinu?

K. Mazin: Čudno je, ali mislim da nada često dolazi u obliku kulture jer mi jesmo proletari da ponavljamo istoriju. Ali, kada postoje slučajevi koji se mogu približiti nama kao vrsti putem emotivnog iskustva tih trenutaka, mi napokon vidimo šta treba uraditi. Rekao bih da je nakon filma *Titanik* postalo nesporno da će brodovi imati dovoljno čamaca za spasavanje ljudi. Niko više neće napraviti takvu grešku. Kada pogledate na istoriju ropstva u Sjedinjenim Državama i kada vidite uticaj koji je imao roman *Čiča Tomina koliba*, kultura je ponekad jedini način da usmerite ljudе na emotivnu istinu i naterate ih da osete zašto nešto mora da se promeni. Ako postoji ikakva nada koju imam za seriju kao što je ova koju smo snimili, to je da usmerimo ljudsku pažnju upravo na to i da nateramo ljudе da osete šta znači samo saslušati priču umesto istine i ignorisati istinu, te ih navedemo da razumeju da su ljudi propatili.

F. Topel: *Ti primeri me zaista podsećaju da su se neke stvari promenile nabolje.*

K. Mazin: Jesu. Nekada mislimo o filmovima i televizijskom programu kao o nečemu stranom. I oni to jesu, pretpostavljam, u odnosu na lekove koji nam spasavaju živote ili

užasne vesti, ali ove stvari imaju potencijal da čine dobra dela sa kulturom koju stvaramo. To je jedan od razloga zašto sam bio toliko zaokupljen pokušajem da ispričam priču najverodostojnije moguće, jer morate da promenite stvari da biste mogli ispričati priču u drugačijem formatu. Postoji jedan dodatni element, podkast koji radimo. Dakle, nakon emitovanja svake epizode, snimićemo podkast¹ posvećen toj epizodi, u kojem ćemo proći kroz sve stvari koje su bile istorijski tačne i one koje smo promenili i zašto smo to uradili, jer želim da budem odgovoran i za to.

F. Topel: *To zvuči kao vrlo inovativan način korišćenja modernih povezanih medija da bi se možda i progovorilo o mani koju ljudi često ističu u biografskim ili istorijskim dramama.*

K. Mazin: Da, mislim da mi je postalo veoma jasno i pre no što smo snimili prvi kadar da mi ne smemo, ako se naša priča dobri delom bavi i opasnostima izmišljanja, da budemo optuženi za tu stvar. A, opet, izmišljanje je suštinski pogrešno. Smatram, dakle, da je to važna stvar. Razumem zašto se ljudi boje da to rade jer bi mogli da pomisle kako podrivaju sopstvenu priču. Meni ne smeta da podrivam svoju priču govoreći ljudima: „Vidite, u ovome je stvar. Valerij Legasov je imao ženu i decu. Nisam ih prikazao, a evo i zbog čega – jer nisam imao dovoljno prostora.“ Ali nije mi problem da vam kažem da su oni postojali ili da objasnim zašto sam napravio taj izbor, a vi se možete složiti s tim ili ne, ali se ja ne bojam da podrivam to šta sam uradio ovde jer se mi bavimo istinom najbolje što možemo.

F. Topel: [...] Pošto pratite trendove u filmskoj industriji, očigledno je da je potreba za scenaristima veća nego ikad, ali da li je trend iskorisćavanja scenarista da rade besplatno sada rasprostranjeniji? Kako scenaristi mogu da zaštite sami sebe?

K. Mazin: Mislim da mogu kazati da je taj trend uvek bio prisutan i uvek je bio rasprostranjen. Teško je. Postoje stvari koje Udruženje [Udruženje scenarista Amerike – prim. ur.] sada radi, a za koje mislim da su vrlo ohrabrujuće. Dakle, kada počnete da radite, pritisnete dugme za start i Udruženje prati vaš napredak i može da vas proveri i pita vas kako napredujete. Tada imate priliku da kažete: „Trenutno radim na trećoj besplatnoj verziji scenarija.“ I onda oni mogu da se uključe. No, uvek će postojati potreba za pojedinačnom hrabrošću i pojedinačnom zaštitom sopstvenih interesa, a to je teško jer je industrija napravljena tako da se scenaristi osećaju bespomoćno. Oni su zastrašeni i teško je biti u poziciji da kažete: „Ne, ja neću to da uradim.“ I meni je teško da kažem producentu: „Žao mi je, ali ja ne radim ‘verziju za producente’. Radim samo verzije za koje sam plaćen.“ Uvek me dočeka šok i tišina. Oni naprosto ne mogu da veruju šta čuju. Ja se samo pitam: „Zašto vas šokira moj stav da neću da radim besplatno? To je čudno.“ Ali stvari su jednostavno takve.

F. Topel: [...] Da li mislite da ovim počinje nova faza Vaše karijere?

¹ Dostupno na linku: <https://www.youtube.com/watch?v=rUeHPCYtWYQ>

K. Mazin: Da, mislim da je tako. [...] Iskustvo rada na seriji *Černobilj* je predstavljalo neverovatnu sreću za mene od početka do kraja. I dok ne žalim ni za jednim trenutkom svog rada na dugometražnim filmovima ili komedijama ili bilo kakvim filmovima na kojima se moje ime pojavljuje ili ne, ovakav proces rada na televizijskim serijama je bio nešto što me je najviše ispunilo. Bio je to posao pun ljubavi.

Izvornik: <https://www.slashfilm.com/craig-mazin-interview-chernobyl/>

(Engleskog preveo **Dragan Babić**)